

„Svetlo svieti v tme, ale tma Ho nepohltila“(J 1,5)

Svetlo Pravoslávia

duchovný občasník pravoslávnej cirkevnej obce Banská Bystrica

číslo 34, rok 2012

Drahí bratia a sestry v Christu,

pred pár dňami sme slávili sviatok Zostúpenia Svätého Ducha.

Vznik Cirkvi sa uskutočnil v deň Päťdesiatnice na základe prísľubu Spasiteľa Christa pri Jeho Nanebovstúpení. Vtedy zostúpil Svätý Duch na apoštolov zhromaždených v jednom dome v Jeruzaleme. "Keď prišiel deň Päťdesiatnice, boli všetci vedno na tom istom mieste. Tu sa náhle strhol hukot z neba, ako keď sa ženie prudký vietor, a naplnil celý dom, v ktorom boli. I zjavili sa im akoby ohnivé jazyky, ktoré sa rozdelili, a na každom z nich spočinul

jeden. Všetkých naplnil Svätý Duch a začali hovoriť inými jazykmi, ako im Duch dával hovoriť." (Sk 2, 1-4).

Od tejto chvíle nastáva hlavná dejinná cesta Cirkvi, ako nám o tom svedčí kniha Skutkov svätých apoštolov a ďalšie listy Svätého Písma.

S láskou v Christu Jana

Listy valaamského starca schiigumena Jána

Deväťdesiaty štvrtý list, 11.11.1954 z.

...Ach, aká si nerozumná! Píšeš, že „neveríš v Boha, Jeho svätý zámer a existenciu démonov“. Naozaj si natoľko duchovne slepá, že v tvorstve nevidíš tvorcu Všemohúceho Boha! Všetko je tak zázračne stvorené a všetkému je daný zákon, ktorý sa večnými vekmi nemení. Spomínam si, že som ti o Bohu a Jeho tvorstve už písal.

O existencii démonov ti porozprávam z vlastných skúsenosti. Na Valaame som žil v malo domčeku skýtu Predchodcu Jána Krstiteľa. Sám som si pripravoval stravu, pestoval zeleninu. Chlieb som brával z monastiera a zriedka piekol aj sám. Noci som rád trávil bez spánku. Líhal som si až

po polnoci okolo druhej či tretej hodiny. Samozrejme, že cez deň som spal toľko, koľko si vyžadovala moja prirodzenosť. Raz o druhej v noci som nechal zohriať samovar a namiesto večere som si dal čaj. Zrazu počujem, že ktosi kráča po chodbe, zreteľne som počul ľudské kroky. Dobre si pamätám, že dvere boli zatvorené. Po tele mi prebehli zimomriavky. Kocúr sa zhrbil, zježila sa mu srst' akoby niekoho očakával, alebo čo otvorí dvere a vojde k nám. Zobral som lampáš, vošiel som na chodbu, všade som sa pozorne pozrel no nevidel som nikoho. Samozrejme, neveriaci povie, že to bola halucinácia. No nebola to halucinácia, ale démoni. Inokedy som zase počul klopanie na zárubňu, keď som sa modlil svoje modlitebné pravidlo, a boli aj iné klopania, no nebudem o všetkých písať.

Ešte ti uvediem dôkaz o existencii démonov, ako sa o tom hovorí v evanjeliu. Mal som brata, ktorý žil v Petrohrade, mal hostinec, dobré sa mu darilo, ja som tam v tom čase žil na podvorí Valaamskeho monastiera. Raz ku mne prišiel brat. Keď vošiel ku mne do kémie, zrazu začal byť veľmi nervózný. Posadil som ho na stoličku, nad ním boli ikony s ostatkami, zrazu môj brat vyskočil zo stoličky a začal kričať

hnusné, hnusné ikony a utiekol z kémie von. Ostal som v rozpakoch a rozmýšľal som nad tým, čo také sa s ním stalo? Nebodaj je posadnutý? Ukázalo sa, že naozaj bol posadnutý. Na druhý deň som ich navštívil, a jeho žena mi povedala: „Keď prišiel domov veľmi nepokojný, začal kričať: „Nikdy viac nepôjdem k bratovi, má tam hnusné ikony“. Ak som hovorila niečo z evanjelia, rozčuľoval sa a hovoril: „Nehovor mi o tom“. Keď som jedlo pokropila svätenou vodou, ani sa ho nedotkol, hoci nevidel, že som ho pokropila“. Musel som vtedy odísť do monastiera, aby ma podstrihli na mantiju. Keď som prišiel do monastiera, požiadal som igumena, aby na liturgii spomínal chorého Jána, a ešte som požiadal niektorých schimnikov, aby sa za neho modlili.

Uskutočnilo sa moje podstrihnutie na mantiju. Obratom som odcestoval do veľmi búrlivého sveta. Zobral som so sebou za košíček jahôd z monastierskej záhrady, pokropil som ich svätenou vodou, mysliac si, že monastierskymi jahodami pohostím môjho brata. Pozerám, on ich je, a ďakuje mi za vynikajúce jahody. Potom mi povedal: „Keď si odišiel do monastiera, v jednu noc, toľko čo som len zaspal, som zrazu veľmi jasne videl, ako ku mne prichádzajú dvaja schimnici a láskavo mi hovoria: „netráp sa, netráp sa, budeš zdravý“, a odišli odo mňa. Zrazu som sa zotavil“. Potom ešte povedal: „skazili ma zlí ľudia zo závesti“.

Na túto príhodu nikdy nezabudnem. Verím v Boha a Jeho všemohúcnosť, v Jeho zázračne tvorenie, kdekoľvek sa pozriem všetko ma udivuje a cítim Jeho stvoriteľský zámer o osude sveta a človeka.

Ako vy, bezbožníci skutočne nemôžete spoznať Boha Stvoriteľa, pozerajúc na všetko toto zázračné stvorenie? Pán svojou blahodatou zázračne všetko stvoril, všetkému dal zákon, ktorým podporuje celosvetový poriadok až do svojho druhého príchodu na zem. Vtedy sa tento zázračný svet zruší a nastane večný život, ktorý nebude mať konca.

Deväťdesiaty piaty list, 18.1.1955

Otázka X, „Ako sa rozhodnúť medzi dvoma cestami, ísť tou starou, či pustiť sa na novú“ je veľmi záhadná, o aké cesty konkrétne ide? Napokon ale, myslím si, nech ide tou starou, lebo ju pozná a má z nej

skúsenosti. O novej nevie nič, čo ho tam môže postretnúť. Poukazuje na askétov, ako rúcali svoj život, všetko zahodili a zmenili ho. Askéti mali jediný cieľ, zachrániť svoju dušu, a mali hlbokú vieru v pomoc Božiu. Ale X., jeho záujmy sú materiálne, je obrovský rozdiel medzi ním a nimi. X. chápe pokoru z vonkajšieho hľadiska, preto sa pýta: „V čom spočíva? Hľa v čom spočíva skutočná pokora: v plnom uvedomovaní si v srdci toho, že je na celej zemeguli najhorší zo všetkých ľudí, ba aj zvierat. Svätí Otcovia povedali: „**Božia pokora, sklonila nebesá a zišla na zem, prijala naše telo a stala sa Bohočlovekom**“. Pravdepodobne to nechápete, otázka je filozofická, ale odpoveď teologická. Pri výbere cesty je potrebné sa riadiť Svätým Písmom a nie inštinktom.

Deväťdesiaty šiesty list, 20.1.1955

...Ledva som sa k tomu dostal, aby som ti napísal. Jedenásť dní som ležal v nemocnici. Veľmi mi tam pomohli, lebo Pán lieči prostredníctvom lekárov. Aj lekára stvoril Boh, hovorí Sväté Písmo. Ak sa v modlitbe obraciaš k Spasiteľovi, Božej Matke či nejakému svätému, vedz, že všetko tam oni, v nebi žijúci, počujú, nepochybuj o tom. Takto sa modli. V ume si nepredstavuj Spasiteľa, Božiu Matku či hocakého svätého. Svoj um uzatvor do slov modlitby a pozornosť venuj hornej časti hrudníka. Opakujem, svoje vnímanie z hlavy prenies do slov (úst) a hrudníka, ako som skôr povedal. Tento spôsob modlitby je najsprávnejší, nech si ho zachováš navždy. Samozrejme, že spoiatku to bude ťažké preniesť svoju pozornosť (vnímanie) z hlavy do hrudníka, ale časom už bez námahy tvoje vnímanie bude v hrudi. Dobré by bolo o tom pohovoriť osobne. Napíš mi, čomu v modlitbe nebudeš rozumieť, budem sa ti to snažiť objasniť.

Od Pána vám želim lásku, pokoj a jednotu.

Deväťdesiaty siedmy list, 6.2.1955

...Rád čítam výroky svätých Otcov, lebo hovoria krátko a veľmi rozumne. Jeden starec povedal: „**Ak duša iba rozpráva a nepracuje, podobá sa stromu, ktorý má kvety, ale nemá plody**“. Ó, aký divný si starec, ako dobre si objasnil krátkymi slovami duchovný život. Lebo kvety iba očarujú oči, keď odídeš, zabudneš na nich, ale plody stromu nasycujú človeka a dávajú mu silu pre podporu života. Takto hovoriaci, ktorí „hovoria skutkami“, ich slová sú pre srdce presne ako náplast' na ranu. Ale ak hovoria iba vedomosťami, cítime, že ich slová sú iba rozumné. Lebo ako voda i ocot síce majú rovnakú farbu, ale hrtan rozlišuje pokrm.

Deväťdesiaty ôsmy list, 6.2.1955

Pán v Písme hovorí: „Ty si Peter, a na tej skale vystavím si cirkev, a brány záhrobia ju nepremôžu“ (Mt 16, 18).

To, čo Boh povedal, je nemenné na večné veky. Ako tvrdo prenasledovali Cirkev pohania a bezbožníci! **Ale vždy sa božská liturgia slúžila a bude sa slúžiť až do druhého príchodu Pána nášho Isusa Christa na zem.** Svätí Otcovia nám radia čítať evanjelium každý deň, ak neostáva príliš veľa času, aspoň jednu kapitolu si vždy prečítaj. Čítaj nie tak, že iba prečítaš, ale vo vnútri sa pomodli k Pánovi, aby otvoril oči Tvojho srdca pre pochopenie moci svätého Christovho zvestovania. Čítaj pozorne, presne, po veršoch. Skúsenosťou spoznáš duchovnú moc, vychádzajúcu z takéhoto čítania podobne, ako žena trpiaca krvotokom

Deväťdesiaty deviaty list, 6.2.1955

Dostal som Tvoj list. Píšeš, že ťa niekedy počas modlitby metú hanebné myšlienky, že sú také škaredé, až sa nemôžeš dívať na ikony a hanbíš sa o nich povedať kňazom. Netreba sa rozpakovať, lebo takéto myšlienky nie sú naše, ale nepriateľa ľudského pokolenia – diabla. Jednoducho im nevenuj pozornosť, ale snaž sa svoje myšlienky obrátiť na hocaké vonkajšie

predmety. Ten hanebný diabol niekedy aj počas božskej liturgie potupuje Pána, sväté tajiny a všetko božské. Ctihodný Nikita Stifat povedal: „**Ten hanebný diabol, niekedy našimi ústami potupuje nás a Boha nášho**“.

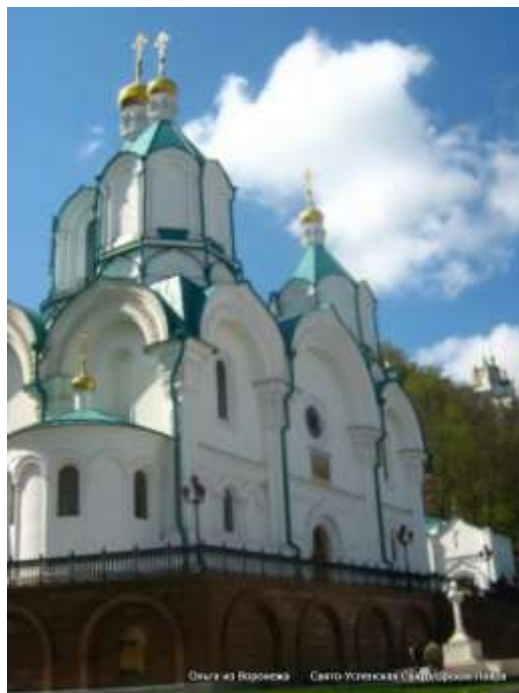
Ctihodný Ján Kartáginusky povedal: „Nie len pred koncom sveta bude diabol hovoriť reči proti Najvyššiemu, ako hovorí Daniel (7, 25), ale aj teraz cez naše myšlienky, ťažké hanebnosti vynáša na samotné nebo, a potupuje samotného Najvyššieho, jeho stvorenie, a sväté tajiny. Ten hanebný diabol pokúšal aj nášho Pána Isusa Christa obžerstvom, ctižiadostivosťou a hrdosťou. Diabol nepoznal tajomstvo vtelenia Bohočloveka, len sa o tom domnieval. „Ak si Syn Boží“ a tak ďalej, ako je povedané v evanjeliu (Mt 4, 3-9). Pán mu povedal: „Odíď, satan“. Tak aj Ty povedz hanebnému diablove, odíď odo mňa satan, lebo ja poznám nášho Pána Isusa Christa, počúvam Ho a podriaďujem sa Mu vo všetkom, čo prikázal v svätom evanjeliu, ale teba navždy zhynúceho pre tvoju hrdosť nebudem počúvať, keby si neviem čo hovoril. Opakujem, odíď odo mňa nenávistník všetkého dobra.

Hanebný diabol hoci aj všetkých pokúša, ale hrdí viac trpia hanebnými myšlienkami, lebo Pán pre hrdosť dovoľuje diablove pokúšať človeka. Svätí Otcovia okúsili také hanebnosti, že o nich radšej ani nepíšu. Ale boli skúsenými v duchovnom živote, nerozpakovali sa, lebo dobre vedeli, že pôvodcom tej hanebnosti je diabol.

Stý list, 15.3.1955

...Ctihodný otec Efrem Sýrsky sa modlil: „Ty, Pán a Kráľ, daj mi poznať moje hriechy a neodsudzovať môjho brata“. Veľký otec veľmi dobre poznal ťažobu hriechu odsudzovania a veľkú cnosť neodsudzovania. Pán povedal: „Nesúďte, aby ste neboli súdení, lebo akým súdom súdite vy, takým budete súdení, ...Prečo bratovi vidíš v oku smietku a vo vlastnom oku nebadáš brvno?“ (Mt 7, 1-4). Odsudzujúci iných je podobný antichristovi, lebo uchvacuje Boží súd. Je mnoho príkladov o odsudzovaní iných.

Aký veľký je hriech odsudzovania ti ukážem na jednom príklade. Ctihodný Izák Fivejsky pri návšteve monastiera zbadal brata, ktorý padol do hriechu a odsúdil ho za

to. Keď sa vrátil do svojej kémie, anjel mu nedovolil hovoriť: „Boh ma k tebe poslal a prikázal mi, aby som sa ťa opýtal, kam rozhodneš poslať padlého brata, ktorého si odsúdil“. Zhrozil sa starec a uvedomil si, aký ťažký je hriech odsudzovania. So slzami v očiach padol k nohám anjela a prosil o odpustenie. Anjel mu povedal: „**Boh ti odpustil, ale chráň sa niekoho odsúdiť pred tým, než to urobí samotný Boh**“.

My hriešnici sme si tak zvykli odsudzovať iných, dokonca sa to stalo našim obyčajom, a vôbec nepamätáme na Boží zákaz odsudzovať a ťarchu tohto hriechu.

Odsúdenie je vždy nesprávne, pretože nepoznáme príčiny zhrešiaceho, čo ho viedlo konať tak

alebo onak, my vidíme iba hriech blížneho, ale jeho pokánie nie. **Pane, daj mi poznať moje hriechy a neodsudzovať môjho brata.**

pokračovanie nabudúce

preložil: prot. Marek Ignacik

Svätý Rastislav

Pokračovanie z minulého čísla

- Sväté knieža Rastislav umožnil sv. Cyrilovi a Metodovi a ich pomocníkom, aby naďalej nerušene prekladali Sväté Písmo a bohoslužobné knihy pravoslávneho obradu z gréckeho jazyka do jazyka staroslovienskeho. A tak čoskoro učiteľia ochraňovaní svätým kniežaťom vyučili zhromaždených žiakov celému cirkevnému poriadku:

bohoslužbe utrene, hodinkám (časom), večerným bohoslužbám, povečeri a slúžení svätých tajin (sviatostí). Tomu všetkému sa veľkomoravskí žiaci učili s veľkým nadšením. Sväté knieža Rastislav starostlivo sledoval študijné úspechy Moravanov. Za rok ich činnosti bolo postavených viacero chrámov a prvý chrám bol postavený v meste Olomouc. Bohoslužbám v staroslovienskom jazyku a úchvatne znejúcim textom Svätého Písma i modlitbám s prekrásnym spevom a

nazeraniu svätých ikon sa duše Moravanov veľmi rýchlo otvorili. Pravoslávny bohoslužbám každý rozumel a každý – či vznešený alebo prostý, bohatý alebo chudobný, otrok alebo slobodný – mohol, prijímúc vzdelanie a poučenia, rásť k spáse Kráľovstva Nebeského. Kresťanská viera tak pôsobila na všetkých, ktorí ju prijímali a činila z nich ľudí rovných si pred Bohom. A tiež národ, o ktorého spásu dbalo sväté knieža, rástol v sebauvedomení ako národ rovný medzi rovnými a slobodný vo svojom bytí. Právom tak napísal životopisec sv. Cyrila, že: “podľa prorockých slov sa otvorili uši hluchých, aby počuli slová Písma, a jazyk zajakavých sa stal jasným (Izaiáš 32,4). Boh sa tomuto radoval, zatiaľ čo diabol bol zahanbený“.

- S úspechmi Byzantincov na Veľkej Morave neboli však spokojní latinskí duchovní z cudzozemcov, ktorí v Rastislavovej krajine mali nečisté ciele. Závistlivo začali hovoriť proti cyrilometodskej bohoslužbe a tvrdili, že Boh vyvolil jedine tri jazyky – hebrejský, grécky a latinský, ktorými možno Boha chváliť a oslavovať, a že len týmito tromi jazykmi sa majú šíriť všetky ľudské náuky. To by potom znamenalo, že národy, ktoré používajú jazyky iných, by mali večne zotrvať v temnote a jedine prosíkať u národov s imaginárne vyvolenými jazykmi. V diskusii o bohoslužobnom jazyku, ktorá bola prejavom nevzdelanosti trojjazyčníkov i zámienkou k útoku proti Bohom vnuknutému Rastislavovmu zámeru, vystúpil nebojácne svätý Cyril. Ubránil slovanskú bohoslužbu v slávnej benátskej dišpute, keď sa vracal spolu so sv. Metodom naspäť do Carihradu po naplnení prvej časti svojho veľkomoravského poslania.
- “A či neprichádza dážd’ od Boha na všetkých rovnako, a či jednako tak nesvieti slnko na všetkých? Vari nedýchame na vzduchu všetci tak isto? A tak vy sa nehanbíte

uznávať výlučne tri jazyky a prikazovať, aby všetky ostatné národy a kmene boli slepé a hluché? “Sv. Cyril – Konštantín vymenoval celý dlhý rad národov, ktoré vo východnej cirkvi mali svoje knihy a vzdávali Bohu slávu každý svojím jazykom. Citoval celú 14. kapitolu z prvej epištoly sv. ap. Pavla ku Korintským a poprel falošné učenie trojjazyčníkov.

- Za útokmi proti slovanskému bohoslužobnému jazyku sa však skrývalo ďalšie nebezpečenstvo. Práve “trojjazyčná“, alebo “pilátnicka“ heréza, ako ju nazýval sv. Cyril, ohrozila samostatnosť veľkomoravskej cirkvi, v ktorej už užívanie slovanského jazyka v bohoslužbe zdomácnelo. Knieža sv. Rastislav uvažoval správne, že jeho slovanský ľud, ktorého samostatnosť bránil, a o ktorého cirkevnú nezávislosť sa usiloval, môže byť ochránený, len keď bude svojím vlastným materinským jazykom vo viere posväcovaný a vzdelávaný. Na Veľkej Morave za panovania zbožného svätého Rastislava došlo naozaj k novému vyliatiu Svätého Ducha na Cirkev – k novej svätej Päťdesiatnici – ako v päťdesiaty deň po Christovom Vzkriesení. Svätému kniežaťu Rastislavovi bolo súdené, aby svojím osvieteným rozhodnutím vstúpil do dejín všetkých Slovanov ako svojho času veľký cisár Konštantín.
- Sväté knieža podporil svätého Cyrila a Metoda, keď popierali poveru a pohanské zvyky, ktoré západní misionári ponechávali medzi veriacim ľuďom. Niektorí latiníci dokonca trpeli i manželskú neveru. Tento hriech odsúdil sv. Cyril v obhajobe svätej tajiny manželstva a táto dôslednosť sa stala osudnou svätému Metodovi, ktorý vytýkal kniežaťu Svätoplukovi jeho nemravný život, zatiaľ čo podradný Viching Svätoplukovi jeho neresti trpel.
- Keď prvá časť poslania oboch vierozvestov Cyrila a Metoda na Morave končila a oni tešiac sa z veľkých úspechov svojej činnosti, horlivo podporovanej Rastislavom, odchádzali do Carihradu ku svojej materskej cirkvi, aby tam slávnostne vysvätili svojich žiakov a zabezpečili tak ďalší rast veľkomoravskej cirkvi, prepustil knieža Rastislav na prosbu svätého Cyrila svojich vojnových zajatcov. To bola totiž odmena, ktorú si bratia za svoju prácu vyžiadali. I v tejto veci Rastislav dokázal, že v pravde prijal svetlo Christovho evanjelia, v ktorého láske a milosrdenstve spočíva.
- Obaja svätí učители odchádzali z Moravy po štyridsiatich mesiacoch obetavej a neúnavnej práce. Predložili jej ovocie podporovateľovi a priaznivcovi svojho diela svätému kniežaťu Rastislavovi. Preložili hlavné časti Svätého písma, nevyhnutné pre bohoslužbu: z Nového Zákona evanjelia, listy a Skutky apoštolské a zo Starého Zákona vybrané časti zvané parímije, čítané na večerných bohoslužbách a rôzne

starozákonné texty, modlitby a piesne spolu s celou Knihou žalmov, ktoré s láskou spieva Cirkev, pretože nieto krajších od nich. Zo svojej pravoslávnej otčiny priniesli Moravanom preklady svätých liturgií podľa východného poriadku, liturgiu svätého Jána Zlatoústeho a liturgiu svätého Bazil'a Veľkého a snáď aj liturgiu Vopred posvätených darov. Tieto prekrásne liturgie, siahajúce svojimi koreňmi až do doby apoštolskej,

zaviedli po celej moravskej zemi. Kniežaťu Rastislavovi venovali zbierku cirkevných i svetských zákonov pre potreby rozvíjajúceho sa duchovného i štátneho života veľkomoravských Slovanov. Svojich žiakov

naučili čerpať z nesmierného bohatstva kníh svätých cirkevných Otcov a zbožných učiteľov. Týmito spismi a ich prekladmi predbehli Moravia o celé storočia iné európske národy. Svätí bratia Cyril a Metod, prejavili svoje schopnosti nielen v majstrovskom prekladaní z gréckeho jazyka do jazyka slovanského, ale taktiež vo vlastnej literárnej tvorbe. To bolo základom pre samostatnú budúcu tvorbu slovanských národov.

- Svätým bratom sa podarilo získať pre Rastislavovu osvietenú myšlienku taktiež jeho južného suseda, panonsko – blatenského kniežaťa Kocela. Ten si pri návšteve cyrilometodskej družiny vo svojom kniežatstve tak zamiloval slovanské knihy, že sa z nich učil a rozširoval ich. Tak sa odpútal od svojich nemeckých poručníkov a usiloval o štátnu a cirkevnú samostatnosť. Rastislavova myšlienka, na Morave uvádzaná do života, si v 9. storočí našla stúpenca aj v bulharskom panovníkovi, svätom cárovi Michalovi – Borisovi, ktorý ochotne prijal žiakov sv. Cyrila a Metoda, Svätoplukom a Vichingom vyhnaných z Moravy. Avšak toho sa už sväté knieža Rastislav v pozemskom živote nedožilo.
- Do večného života predišiel svätého Rastislava jeho veľký učiteľ svätý Cyril, ktorý zomrel na ceste cez Benátky do Carihradu, z ktorej však odbočil do Ríma. Keďže svätí bratia chceli v Konštantínopole svojich učeníkov dať rukopoložiť na presbyterov a diakonov, no v tom čase tam vypukol dvorný prevrat, rozhodli sa teda ísť do Ríma. V

tom čase, keď sa ešte len začínali rozpory medzi cirkvami Konštantínopolskou a Rímskou, mohla ešte jedna cirkev vysväcovať slúžiacich pre tú druhú. V Ríme im rímsky biskup, pápež Adrián II., daroval ostatky svätého Klimenta. Prijal taktiež od svätých bratov slovanské knihy, ktoré posvätil a uložil ich v jednom chráme, kde podľa nich bola slúžená svätá liturgia. Pápež rukopoložil učeníkov svätých bratov a napísal poslanie svätému kniežaťu Rastislavovi: "Keď sa niekto odváži protirečiť a odvracať svätých bratov od pravdy, alebo bude zneuctovať knihy vo vašom jazyku, ten nech je odlúčený a postavený pred súd Cirkvi ...". Po úspešnom dialógu s pápežom Adriánom II. sa už všetci chceli vrátiť späť na Moravu. No vrátiť sa podarilo len jednému zo svätých bratov. Sv. Cyril zomrel v Ríme 14. februára 869 v štyridsiatom druhom roku svojho života. Pred smrťou prijal veľkú schimu (v malej schime bolo jeho meno Konštantín). Pred smrťou úpenlivo prosil svojho brata Metoda, aby sa vrátil na Moravu a pokračoval v začatej práci pre Cirkev Christovu. Svojmu bratovi zanechal aj poslednú vôľu: "Boli sme obaja, brat môj, ako pár volov, ktorý pracuje na jednej nive. A ja teraz padám na brázde, skončiac svoj deň. Ty veľmi ľúbiš horu (Olymp), no nenechávaj kvôli nej svoje poslanie ...". To mu svätý Metod sľúbil a taktiež aj splnil. Pápež Adrián II. dal svätého Cyrila pochovať v chráme sv. Klimenta, s ktorého ostatkami sa bratia trápili v kázaní Evanjelia a prišli s nimi do Ríma. Nehľadiac na rôzne ťažkosti, prijal v Ríme biskupské svätenie, aby zaštitený autoritou rímskeho biskupa získal schválenie slovanského bohoslužobného jazyka a dosiahol i vytvorenie samostatnej panónsko – moravskej arcidiecézy. Ani svätý Cyril pred svojou smrťou, ani svätý Metod pri návrate na Moravu netušili, aká strašná rana zasiahne láskyplného ochrancu a dobrodinca ich misie na Morave svätého Rastislava. Vierozvestovia sa so svätým kniežaťom Rastislavom už v tomto pozemskom živote nestretli.

- Životné smerovanie Rastislava vstúpilo na cestu, o ktorej apoštol Pavol hovoril, že tí, ktorí chcú pobožne žiť v Christu Isusovi, budú prenasledovaní (2Tim 3,12). Podobný údel zakrátko neminul ani svätého arcibiskupa Metoda. Svätý Metod sa po ťažkých utrpeniach a uväzneniach nakoniec po troch rokoch na Moravu vrátil, knieža Rastislav však strašné trápenie neprežil. Obaja boli totiž zrazení Svätoplukom, vládnucim v Nitre, ktorý túžil po vláde nad celým územím. Svätopluk sa k svojmu strýkovi Rastislavovi veľmi ľstivo zachoval, ktorého, ako svedčí latinsky píšuci kronikár Kristián, sa najprv pokúsil otráviť. Svätému a bohabojnému Rastislavovi však neublížil ani jed. Potom bol knieža Rastislav Svätoplukom, o ktorého podradnosti vedel, vylákaný do nastraženej pasce. Spútané knieža vydal Svätopluk Nemcom. Rastislav bol odvedený

do bavorského Rezna, kam na jeseň v roku 870 prišiel i kráľ Ľudvík, aby osobne moravské knieža súdil. Sv. Rastislava odsúdili na trest smrti. Z kráľovej milosti však nebol zabitý ihneď, pretože najprv mu boli vypálené oči a bol ponechaný v mukách vo väzení. Bohabojné knieža, svätý Rastislav, zomrel za svoj ľud a pravdu Christovu ako mučeník nevedno kde, snáď ešte v roku 870, určite po veľkom utrpení. Nespravodlivo odsúdené veľkomoravské knieža v celom svojom živote statočne bránilo svoju krajinu a jej ľud pred nástrahami nepriateľov a o cudzie územie neusiloval.

- Svätopluk sa hanebne zachoval i k svätému Metodovi. Nezastal sa svätého arcibiskupa, keď ho pri návrate z Ríma zajali Nemci a keď ho takisto v prítomnosti kráľa Ľudvíka nemeckí biskupi bili, súdili a uvrhli do žalára. No až keď Moravia sami dokázali striasť zo seba porobu a Svätopluk, oklamúc rôznymi úskokmi taktiež svojich nemeckých protektorov a zmocniac sa vlády nad Moravou, pápež po dlhej dobe na žiadosť Moravanov zariadil, aby bol svätý Metod prepustený z bavorského väzenia a vrátil sa k svojmu poslaniu zvestovateľa Božieho slova. Knieža Svätopluk však nemal Metoda rád a ako odchovanec nemeckých misionárov slovanskou bohoslužbou pohrdal. Osobnosť arcibiskupa Metoda mu bola tichou výčitkou jeho zrád a hlasitým nebojácnym kárateľom nezriadeného života. Knieža Svätopluk, obklopený nemeckými pochlebovačmi, predovšetkým Vichingom, ktorého pápežovi odporučil k vysväteniu na biskupa, pripustil voči slovanskej cirkvi a svätému Metodovi najrôznejšie intrigy a príkoria. Keď potom svätý Metod pred svojou smrťou chcel, aby Rastislavovo požehnané dielo pre Cirkev Christovu pokračovalo a keď určil za svojho nástupcu rodeného Moravana, slobodného muža, svätého Gorazda, celou dušou oddaného slovanskej Bohoslužbe a neochvejne brániaceho pravú vieru proti útokom trojjazyčníkov a zástancov filioque, bol zánik slovanskej cyrilometodskej cirkvi na Veľkej Morave novou zradou dovíšený.
- Po smrti sv. Metoda 6. apríla v roku 885 boli významní učitelia a ctihodní otcovia Angelár, Kliment, Naum, Sáva a ďalší spolu so svätým Gorazdom uväznení, týraní a nakoniec vyhnaní z veľkomoravskej zeme. Počas krutých mrazov ich polonahých hnali k Dunaju, odkiaľ sa potom

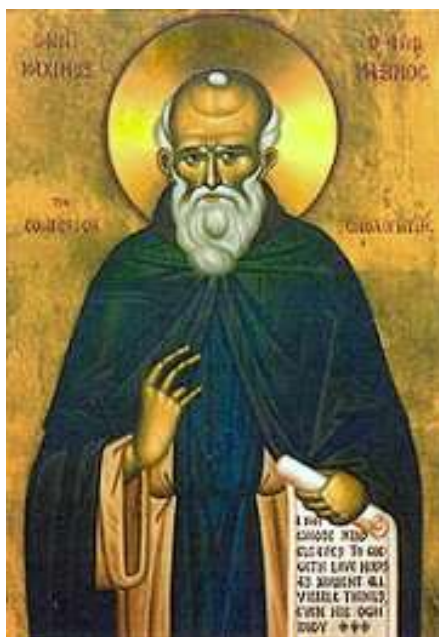

uchýlili pod ochranu bulharského panovníka sv. kniežaťa Michala – Borisa. Bulhari prijali a podporili svätým Rastislavom začaté dielo, aby neskôr i u nich rozkvitlo k Božej sláve. Z Moravy však nepriatelia slovanskej bohoslužby vyhnali okolo dvesto mladých klerikov, ktorí aj po zastrašovaní a zavádzaní zostali verní svojim učiteľom Cyrilovi a Metodovi a odkazu svojho kniežaťa Rastislava, a predali ich do otroctva. Božím riadením zasiahol byzantský hodnostár, ktorý týchto hlásateľov Evanjelia vykúpil z otroctva, oslobodil a opäť uviedol, samozrejme, už nie na Veľkej Morave, k ich svätému poslaniu.

- Aj keď sa Vichingovci zo všetkých síl snažili sväté dielo Rastislava zničiť, Boh to nedovolil. Podivuhodne zasiahla Božia prozreteľnosť, aby bola v niektorých slovanských krajinách zachránená pravá viera a ďalej mohli pôsobiť jej verní hlásatelia. Je nesmiernym Božím zázrakom, že dielo sv. Rastislava všetky tieto skúšky a pohromy prežilo. Prenesené cyrilometodskými žiakmi k južným Slovanom, a potom na rozsiahle priestory východných slovanských kmeňov, stalo sa sejbou svätého pravoslávia k večným plodom Božieho kráľovstva. V našich krajinách sa toto dedičstvo ešte dve storočia udržalo v českom štáte přemyslovskom, a aj keď bolo potom odtiaľto vyhánané, žilo svojím duchom pravdy, ktorá vždy, keď je to možné, znovu rozkvitá v slobode a v duchovnej pravdivosti.
- K cyrilometodskej tradícii, tradícii svätého kniežaťa Rastislava z počiatkov našej duchovnej kultúry, ku svätej pravoslávnej viere, prihlásili sa v našej dobe mnohí, keď Boh znovu vzbudil svojmu ľudu na príhovory svätého Rastislava a všetkých svätých nasledovníkov vedených Duchom Svätým. V dobe medzivojnovnej v plnosti nadväzoval na dielo Rastislava svätý mučeník biskup Gorazd II. Na východnom Slovensku, ktoré bolo súčasťou Veľkej Moravy v dobe jej rozkvetu, duchovne žilo počas celého tisícročia z diela svätých bratov i diela svätého kniežaťa Rastislava v susedstve najprv kráľovstvo bulharské, potom ruské, a tak bol uchránený ten “dobrý zákon“ viery, o ktorý sv. Rastislav prosil cisára Michala a carihradskú cirkev. Tu cez všetku nepriazeň dôb a náporom búrok, keď verný rusínsky pravoslávny ľud bol násilím odtrhovaný od svätého pravoslávia, zázrakom Božej milosti sa po stáročia udržalo sväté Rastislavovo dedičstvo. Dnes pravoslávni na Slovensku spolu s pravoslávnym ľudom na Morave, v Sliezsku i v Čechách, podporovaní v zbožnej oslave svätého kniežaťa ostatnými pravoslávnymi cirkvami vo svete, splácajú spoločnou oslavou tisícročný dlh, ktorým sme svätému kniežaťu Rastislavovi zaviazaní, lebo v pravde bol povoláný, aby dal zažiariť svetlu pravej viery slovanským národom.

- Pripomeňme si ešte raz slová už spomínaného mnícha Kristiána zo spisu o sv. Václavovi a sv. Ľudmile. Čujme svedectvo o svätosti kniežaťa Rastislava, obdivovaného a vrúcne cteného, “slávneho, zbožného a dobrotivého vodcu celého nášho kresťanstva a náboženstva“. **Veľkomoravské knieža poznal z milosti Božej Christovu pravdu, pre ňu spolupracoval so sv. Cyrilom, spolu so sv. Metodom trpel a so všetkými svätými mučeníkmi, vyznávačmi v Christu umieral.** Mních Kristián nás varoval, aby sme nepodliehali pýche a zlobe Svätopluka, aby sme Svätopluka a jeho stúpcov nenasledovali v pohrdaní a nezabúdali “na kázanie biskupa Metoda a dbali na jeho sväté napomínania“. Svätopluk až na konci svojho života pochopil dôležitosť jednoty v symbole troch prútov, ktoré keď sú spoločné, nikto nezlomí. Možno snáď i ľutoval svoje ťažké previnenia proti svätému Rastislavovi, svätému Metodovi a jeho pravoverným žiakom, pretože sám sa dožil zrady od tých, ktorým najväčšmi dôveroval. Nedovoľme, hovorí mních Kristián, “svojim údom, t.j. svojmu národu slúžiť aj Christovi ,aj diablove“, pretože za to bola Svätoplukova “krajina a zem i s ľuďmi obývajúcimi ju ... skrúšená na svojich poliach a plodinách rozličnými pohromami..., bola vydaná do zajatia, v korisť a posmech, v spustnutie a potupu každému, kto po nej chodí, pretože **nejestvuje obcovanie svetla s temnotou**, ani zmierenia medzi Christom a Satanášom“. A tieto príklady sa vzťahujú i na nás, ktorí sa pokúšame kráčať v týchto šľapajach “pretože ten, kto uvidí horieť dom svojho suseda, musí mať starosť i o svoj vlastný“. Usilujme sa nasledovať sväté knieža Rastislava a vrúcne ho uctievať!

Zdroj: www.narodnyodkaz.sk

Ctihodný Maxim Vyznávač o láske I.

Ak je duša viac ako telo a neporovnateľne lepšia viac ako svet stvorený Bohom, tak ten, kto viac uprednostňuje dušu pred telom a Bohom stvoreným svetom, sa ničím nelíši od modloslužobníkov.

Milujúci Boha nemôže nemilovať hocakého

človeka ako samého seba, hoci sa mu nepáčia vaše tých, ktorí sa ešte neočistili. Preto, keď vidí ich obrátenie a nápravu, teší sa bezhraničnou a nevysloviteľnou radosťou.

Nečistá, vášnivá duša je naplnená žiadostivými a nenávisťnými myšlienkami.

Ten, kto v svojom srdci postrehne stopy nenávisti k hocakému človeku za hocaký jeho priestupok, je úplne cudzí Božej láske. Lebo láska k Bohu nijako nestrpí nenávisť k človeku.

Ak ma milujete, hovorí Pán, zachovávajte moje prikázania (Jn 14, 15). To je moje prikázanie, aby ste sa vzájomne milovali (Jn 15, 12). Tak teda, kto nemiluje bližneho, nezachováva prikázania a ten, kto nezachováva prikázania nemôže milovať Boha.

Blahoslavený je človek, ktorý každého rovnako miluje.

Kto prenáša starostlivosť o svoje telo až do žiadostivosti a pamätá na prechodné (dočasné) zlo svojho bližneho, ten sa viac podobá zvieratám než Stvoriteľovi.

Milujúci Boha bezpodmienečne miluje aj bližneho. Takýto človek si nemôže ochraňovať svoje bohatstvo, ale bohumilo s ním disponuje, deliac sa oň s každým, kto to potrebuje.

Tvoriaci milosť napodobňujú Boha, nečinia rozdiely medzi zlým a dobrým, medzi spravodlivým a nespravodlivým v telesných potrebách, ale všetkým rovnako rozdeľuje úmerne podľa potreby, hoci cnostného za blahú náklonnosť k Jeho vôli uprednostňuje pred zlým.

Nie len rozdávaním svojho majetku sa prejavuje náklonnosť k láske, ale ešte viac kázaním Božieho slova a slúžením iným.

Keď si niekým urazený, alebo v niečom ponížený, chráň sa pred zlostnými myšlienkami, aby ťa tou urážkou neodlúčili od lásky a nepreniesli do oblasti nenávisti.

Tak, ako spomienka na oheň nezohrieva telo, aj viera bez lásky v duši nevytvára svetlo poznania.

Vášeň je hodná pokarhania, ako neprirodzená pohnútka duše.

Kto starostlivo zbieral plody lásky, ten sa od nej nevzdáva, hoci by trpel tisíckami ziel. V tom nech nás utvrdí Christov učeník Štefan a jemu podobní, ako aj samotný Christos, ktorý sa k svojmu Otcovi modlil za svojich vrahov a prosil pre nich u Neho odpustenie, ako za nevediacich čo činia (Lk 23, 24).

Ak vlastnosťou lásky je anjelská trpezlivosť a milosrdenstvo (1 Kor 13, 4), znamená to, že hnevajúci sa a zlostný človek je cudzí láske, lebo cudzí láske je cudzí aj Bohu, pretože *Boh je Láska* (1 Jn 4, 8).

Nehovorte, že ste Božím chrámom (Jer 7, 4), hovorí Boží Jeremiáš. A aj ty nevrav, že jedine viera v nášho Pána Isusa Christa ma môže zachrániť, lebo to nie je možné, ak si k Nemu nebudeš zhromažďovať lásku svedčiacu o tom skutkami. Čo sa týka samotnej viery, *aj démoni veria, ale sa desia* (Jak 2, 19).

Milujúci Boha na zemi žije anjelským životom, postiac sa a bdejúc, spievajúc a modliac sa a o každom človeku len v dobrom rozmýšľa.

Nezneuctuj svoje telo hanebnými skutkami. Nepoškrňuj svoju dušu zlými myšlienkami a Boží pokoj zide na teba, prinášajúc so sebou lásku.

Ak si želáš neodpadnúť od Božej lásky, nedovoľ ani svojmu bratovi usnúť v roztrpčenosti na teba a ani sám neusínaj v roztrpčenosti na neho, ale choď, *najprv sa zmier s bratom* (Mt 5, 24) a vrátiac sa s čistým svedomím prines Christovi dar lásky v horlivej modlitbe.

Ak podľa slov apoštola Pavla človek, aj keby mal všetky dary Svätého Ducha, ale nemal lásku, nemá z toho žiaden úžitok. Aké úsilie musíme potom vynaložiť, aby sme ju získali (1 Kor 13, 3).

Ak láska *blížnemu zle nerobí* (Rim 13, 10), tak závidiaci bratovi, privádzajúc sa do smútku jeho dobrou slávou, zamračený zlorečením jeho

mena, alebo pre svoju mravnú skazenosť ohovárajú ho, či sám seba nečiní cudzím láske, podrobuje sa večnému odsúdeniu?

Ak plnosťou zákona je teda láska (Rim 13, 10), tak v zlom pamätajúci na brata, chystajúc mu okovy, preklínajúc ho a radujúc sa z jeho pádu, či nie je porušovateľom zákona a je dôstojný akurát večných múk?

Ak niekto ohovára brata alebo posudzuje brata, ohovára zákon a posudzuje zákon (Jak 4, 11) a zákon Christov je láska (Jn 13, 34; Rim 13, 10), či neodpadáva taký klebetník od Christovej lásky a sám seba činí vinníkom večných múk?

Neprijímaj výčitky na svojho otca a nepovzbudzuj toho, kto ho znevažuje, aby sa nerozhneval Pán na tvoje skutky a neodobral ťa zo zeme živých.

Ale Ja vám hovorím, povedal Pán, milujte svojich nepriateľov... čiňte dobre tým, ktorí vás nenávidia a modlite sa za tých, ktorí vás prenasledujú (Mt 5, 44). Prečo nám to prikázal? Preto, aby sme sa oslobodili od nenávisti, roztrpčenosti, hnevu, zlopamätlivosti a bol nám dožičený obrovský zisk dokonalej lásky, ktorú nemôže mať ten, kto všetkých ľudí nemiluje rovnako podľa Božieho príkladu, ktorý všetkých ľudí rovnako miluje, ktorý chce, aby všetci ľudia boli spasení a došli k poznaniu pravdy (1 Tim 2, 4).

Ale Ja vám hovorím: Neprotivte sa zlému! Naopak: Ak ťa niekto udrie po pravom líci, nastav mu aj druhé, a kto sa chce súdiť s tebou a vziať ti spodné rúcho, daj mu aj plášť, a ak ťa niekto núti na míľu chod' s ním aj dve (Mt 5, 39-41). Prečo nám to prikázal? Aby nás chránil pred hnevom, nepokojom a roztrpčením a aby toho, kto nás chce biť, súdiť sa či bude nás nútiť ísť míľu, naučil nášmu pokoju a všetkých nás tak priviedol pod jarmo Jeho lásky, lebo blahý je Pán.

Ten ešte nemá dokonalú lásku, kto sa k ľuďom správa podľa ich povahy, jedného miluje, druhého zase nenávidí za to alebo toto, alebo toho istého človeka raz miluje a inokedy zase nenávidí z tých istých príčin.

Počúvajte tých čo dosiahli dokonalú lásku, čo hovoria: *Kto nás odlúčil Od Christovej lásky? Súženie alebo úzkosť, prenasledovanie alebo hlad, nahota, nebezpečenstvo alebo meč? Ako je napísané: Pre Teba bývame mŕtvymi celý deň, pokladajú nás za ovce na zabitie. Ale v tomto všetkom slávne víťazíme skrze Toho, ktorý si nás zamiloval. Lebo som presvedčený, že ani smrť, ani život, ani anjeli, ani kniežatstvá, ani prítomnosť, ani budúcnosť, ani mocnosti, ani výška, ani hĺbka, ani*

nijaké iné stvorenstvá nebudú nás môcť odlúčiť od Božej lásky, ktorá je v Isusovi Christovi našom Pánovi (Rim 8, 35-39).

Znovu počúvaj, čo hovoria o láske k blížnemu: *Pravdu hovorím v Christovi, neklamem! Svedok je mi moje svedomie v Duchu Svätom, že mám veľký žiaľ a neprestajnú bolesť v srdci. Lebo želel by som si, aby som radšej ja bol zavrhnutý od Christa miesto svojich bratov, svojich pokrvných podľa tela, ktorí sú Izraeliti (Rim 9, 1-4).* Takto hovoril aj Mojžiš a iní svätí.

Pokora a znášanie neprávosti človeka oslobodzujú od každého hriechu, pretože pokora odsekáva vášne duševné a znášanie zla, telesné. Takto postupoval aj Dávid, ako môžeme vidieť v jeho nasledujúcej modlitbe: *Pozri na moju pokoru a na moju tieseň a odpusť všetky moje hriechy (Ž 25, 18).*

Všetky pravdy hovoria alebo o Bohu, alebo o viditeľnom či neviditeľnom stvorení, alebo o zjavených v nich príkazoch a rozhodnutiach.

Milosrdenstvo lieči podráždenú časť duše, pôst vysušuje žiadostivosť, modlitba očisťuje myseľ a pripravuje ju k pozorovaniu podstaty. Lebo podľa sily duše nám Pán dal prikázania.

Učte sa odo mňa, hovorí Pán, lebo som krotký a pokorný v srdci (Mt 11, 29). Krotkosť ochraňuje pred podráždenosťou z rozhorčenia a pokora oslobodzuje myseľ pred namyslenosťou a pýchou.

Strach pred Bohom je dvojaký. Prvý sa rodí pod hrozbou trestu, od ktorého sa v nás poporiadku rodia zdržanlivosť, trpezlivosť, nádej na Boha, stav bez vášne a z neho láska. Druhý je spojený so samotnou láskou, produkujúci v duši zbožnosť tak, aby smelosťou lásky nedošiel k pohrdaniu Boha.

Prvý strach sa z duše *von vyháňa* (1 Jn 4, 18) získanou dokonalou láskou nebojacou sa múk a druhý, ako je povedané, lásku vždy má pri sebe. Prvému svedčia nasledujúce slová Písma: *Bázňou pred Hospodinom sa každý odvracia od zla a bázeň pred Hospodinom je počiatkom poznania (Prisl 1, 7).* Tomu druhému: *Hospodinova bázeň je čistá, zostáva na veky (Ž 19, 10) a nemajú nedostatku, čo sa Ho boja (Ž 34, 10).*

Umŕtvujte teda zemské údy, smilstvo, nečistotu, vášeň, zlú žiadosť a lakomstvo, ktoré je modloslužba (Kol 3, 5). Zemou tu apoštol nazýva telesné myšlienky a city, smilstvom hriech konaný skutkami, nečistotou súhlas s hriechom, vášňou vášnivé myšlienky, žiadostivosťou ľahké prijatie žiadostivej myšlienky, lakomstvom rodiacu a stupňujúcu sa vášeň. Všetky tieto údy telesného cítenia apoštol Pavol prikázal umŕtviť.

Ak niekedy v čase modlitby tvoju myseľ neoblieha žiadna svetská myšlienka, vedz, že sa ešte stále nenachádzaš mimo oblasti stavu bez vášní.

Keď sa duša začne cítiť zdravou, vtedy aj jej sny budú čisté a pokojné.

Boha poznávame nie podľa Jeho podstaty, ale vo veľkoleposti Jeho stvorenstva a Jeho plánu s ním. V ňom ako v zrkadle vidíme Jeho bezhraničnú blahosť, múdrosť a moc.

z ruského jazyka preložil

prot. Mgr. Marek Ignacik

Literatúra: Dobrotoľubije, tom III, Moskva 2004.

O „plánovaní“ rodiny

K napísaniu tohto článku a môjmu opätovnému záujmu o problematiku tzv. plánovania rodiny, potratov a antikoncepcie ma po dlhom čase inšpirovala práca jereja Maxima Obukhova pod názvom „**Čo by mal vedieť pravoslávny kresťan o plánovaní rodiny**“.

Podľa oficiálnych štatistík sčítania obyvateľstva z roku 2011 je v Slovenskej republike viac ako 75% populácie kresťanov. Tieto štatistiky majú ale naozaj váhu len na papieri.

Napriek tomu, že Slovensko je väčšinovo kresťanská krajina, tak v celej spoločnosti počúvame dennodenne o antikoncepcie a potratoch, ktoré tvoria jadro tzv. plánovania rodiny.

Prvá metóda tzv. plánovaného rodičovstva sú potraty. Pri potratoch v skutočnosti ide o vraždu vlastného dieťaťa pre vlastné pohodlie, ktoré je dnes tak často propagované, a po ktorom tak často mladí ľudia bažia namiesto zakladania svojich vlastných rodín. Možno si niektorí pomyslia, že termín vražda je prítvrdý, ale v skutočnosti je to tak. Je všeobecne známe, že ľudský život začína v okamihu počatia, keďže dieťa v maternici dýcha, spí, rastie, počuje zvyku, atď... Takto sa ešte nenarodené dieťa svojich rodičov uchádza o životný priestor, jedlo, oblečenie, čas, ktorý mu venujú rodičia a pripravuje sa na pôrod.

Druhou metódou novodobých „plánovačov“ je antikoncepcia. Oproti potratom ide len o jediný rozdiel, a to je v spôsobe vraždy. Namiesto chirurgického zákroku je dieťa zavraždené radou hormonálnych liekov, ktoré nepriaznivo pôsobia aj na organizmus

ženy.

Pri tomto všetkom treba pripomenúť druhé pravidlo Bazila Veľkého, ktoré hovorí: „Zámerne zabiť plod v maternici znamená byť odsúdený za vraždu“. K tomuto odsúdeniu teda príde každý, kto vyrába, píše, predáva a

používa antikoncepciu a potvrdzuje to aj Sväté písmo, ktoré hovorí: „Pánovi sa však znepáčilo, čo robil, a dal zomrieť aj jemu“ (Gn 38,10).

Celé „plánovanie rodičovstva“ je od svojho vzniku sprevádzané klamstvom a táto dobre pripravená a financovaná iniciatíva má za následok masťné zisky korporácií a úpadok národa, rodiny a jednotlivca v dnešnej spoločnosti. Práve preto nemusíme mať žiadne výnimočné schopnosti, aby sme videli, čo sa skutočne deje a skutočne to môžeme

prirovnať k „plánovaniu“ slovanského obyvateľstva na okupovaných územiach zo strany nacistického Nemecka počas druhej svetovej vojny.

My pravoslávni kresťania by sme sa mali riadiť jedinými pravidlami, a to Svätým Písmom a svätými tradíciami, ktoré nám otvárajú Božiu vôľu. „**Ale spasí sa rodením detí, ak vytrvajú vo viere a láske, v posväcovaní a v triezvosti.**“ (1 Tim. 2, 15).

Autor: Jakub Surmik

Hieromonach Deiniol

Hieromonach Deiniol, pôvodným rodený waleský pravoslávny kňaz, zakladateľ **Waleskej pravoslávnej misie**, a pastor chrámu Všetkých Svätých v severnom Walese v baníckom meste Blaenau Ffestiniog, cestoval s časopisom Cesta do Emauz (RTE) v roku 2009 do starých a málo známych predrozkolových svätýň welského vidieka. Pozdĺž cesty sme hovorili o začiatku Waleského kresťanstva, o dopadoch post-reformačného kalvinizmu a stavu Waleskej cirkvi dnes.

RTE: Otče, prečo pôvodný waleský rodák skončí ako pravoslávny kňaz v Blaenau Ffestiniog?

Fr. Deiniol: Ja pochádzam z Anglesey, z ostrova pri pobreží severného Welsu, a stal som sa ortodoxným-pravoslávny kresťanom vo veku dvadsiatich rokov, keď som žil a študoval v Londýne. Za mnícha som bol postrihnutý v roku 1977, a bol som vysvätený za kňaza v roku 1979 Metropolitom Antonijom Sourožským, ktorý mi dal za úlohu otvorenie pravoslávnej cirkvi v severnom Walese. V tej dobe najbližší chrám bol v Liverpoole, ktorý bol príliš ďaleko pre ľudí zo severozápadného Walesu. Po vysvätení som sa presťahoval pár kilometrov od miesta, kde som žil, do Blaenau Ffestiniog, kde som už

dvadsaťšesť rokov.

RTE: A čo nám môžete povedať o tomto vzdialenom a krásnom mieste?

Fr. Deiniol: Mesto Blaenau Ffestiniog je post-priemyselné mesto uprostred hôr na úpadku. Bolo to veľmi rušné mesto, zatiaľ čo bridlicový priemysel rozkvital, jedna z troch alebo štyroch takýchto oblastí v severnom Walese, a v 19. storočí tu bolo zamestnaných tisíce ľudí. Na rozdiel od iných bridlicovo-ťažobných oblastí v severnom Welse, ťažba bridlice v Blaenau Ffestiniog sa konala pod zemou. V iných miestach to bolo nad zemou, alebo aspoň v otvorených baniach, ale tu sa ťažila bridlica pod zemou, a podmienky boli strašné. Bane boli často plné prachu z tryskanie bridlice a dym z výbušnín.

Muži pracovali v tme pri sviečkach na prilbách. Oni sa zodpovedali správcovi dolu, a keď prišli do práce len o minútu neskôr, tak boli poslaní domov. Pracovali pripútaní reťazami. Reťaz bola pripevnená okolo ich stehien, a oni boli pozastavení z tohto reťazca, ktorý bol pripojený k prútu ťahaného do tváre bridlice. V iných krajinách sú takéto pracovné podmienky označované za trestné podmienky, napríklad v starých solných baniach na Sibíri. V zime bridlicoví baníci ani nevideli svetlo sveta. Začali pracovať ešte pred úsvitom a skončili po zotmení.

Napriek tomu, tam bol akýsi čulý kultúrny život v týchto baníckych miestach, čiastočne kvôli tomu, že títo baníci nechceli, aby nádejní mladí muži museli pracovať za rovnakých podmienok. Oni napríklad ušetrili peniaze, a zhromažďovali haliere a predplatné, aby poslali bystrých mladých ľudí na univerzitu. Mnoho mladých mužov z tej doby dlhuje veľa ich v baniach ťažiacim rodinným príslušníkom a priateľom, ktorí dohliadali na to, že taktiež nemuseli ísť do baní. V skutočnosti títo baníci pomohli založiť Welskú Univerzitu.

Práve takýmto spôsobom oni tiež stavali ich non-konformné kaplnky, z ktorých bolo v jednom okamihu štyridsaťdva v našom meste, ktoré na jeho vrchole malo populáciu 12 000 ľudí. Všetky tieto sektárske kaplnky boli veľmi charakteristické pre welskú spoločnosť tej doby.

To bol formatívne obdobie pre Blaenau Ffestiniog, ale musíme si uvedomiť, že mesto leží veľmi vysoko v horách na konci údolia, a v normálnom behu udalostí by si nikto nezmyslel budovať mesto práve tu. Vzniklo len pre priemyselnú ťažbu bridlice, a je postavené v tvare podkovy obrátene, takže môžete byť na jednej strane mesta a pozrieť sa cez údolie na stranu druhú.

Okrem oceňovania kultúry, mnoho ľudí, samozrejme, tiež oceňuje ich náboženské dedičstvo, ale ako vo väčšine ostatných miest v severnom Walese, to bolo veľmi kalvinistickou formou protestantizmu. V údoliach južného Walesu, kde ťažba uhlia bola dominantným priemyslom,

kalvinizmus nedominoval rovnakým spôsobom. To je niečo, k čomu by sme sa mali vrátiť, keď sa pozrieme na logistiku toho, čo pravoslávna misia zahŕňa v post-kalvinistickej spoločnosti.

RTE: Kedy sa zastavila ťažba bridlice?

Fr. Deiniol: Nezastavila sa, pokračuje, ale vo veľmi zmenšenom meradle. Ľudia niekedy porovnávajú bridlicovo-ťažobné oblasti severného Walesu s uhoľnými ťažobnými

údoliami Welsu južného. Ak pôjdete na miesto zvané Tylotrstown v malom Rhondda údolí, budete sa čudovať, kde Tylotrstown končí a kde ďalšie mesto, Ferndale, začína...

Tieto dediny idú za sebou rad v rade, zatiaľ čo v severnom Walese bridlicovo-ťažobné mestá boli celkom oddelené komunity, najmä Blaenau Ffestiniog, a je tu určitý druh izolácie. Tiež, samozrejme, po poklese v priemysle, sa stalo post-priemyselným mestom, čo znamená, že toto mesto, ktoré produkovalo príjem miliónov libier, z ktorých miestni ľudia nikdy nemali prospech, sa stalo miestom nezamestnanosti.

Máme všetky charakteristiky postindustriálnych obcí severovýchodného Anglicka, ktoré majú stokrát našu veľkosť, a ťažby uhlia v oblasti Pennsylvánia v USA: vysoká miera sociálneho vylúčenia, zneužívania návykových látok, rodinné rozchody,

rozobratie sociálnej súdržnosti.

Tak to je mesto, v ktorom žijem, veľmi chudobné mesto, vysoká miera nezamestnanosti a mnoho ľudí so zmyslom pre beznádej. Avšak, oni nerozmýšľajú o chodení do chrámu, pretože dedičstvo kalvinizmu je veľmi negatívne. Nehovorím, že všetko je zlé na kaplnkách; non-konformistická tradícia vytvorila skutočnú kresťanskú spiritualitu so skutočnou láskou k Písmu, skutočnej lásky k Bohu a veľmi jemnú hymnografiu, ale to malo tienistú stranu, a ten tieň bol Kalvinizmus a jeho cenzúrovanie, bytie

veľmi kritickým a umiestňovanie ľudí do kategórií. On nebol známy pre jeho súcit pre slabých a zraniteľných, alebo pre tých, ktorých životy sa dostali do zlých koľají.

RTE: Škótsko tiež má mnoho prívržencov z kalvinizmu, nie?

Fr. Deiniol: To áno, a kalvinizmus bol tiež silný v častiach Južnej Afriky, ale forma kalvinizmu tam nie je tak extrémna ako forma, ktorá dominovala vo Welse, kde viera vo "Dvojité predurčenie" bola dodržiavaná.

RTE: Čo je "Dvojité Predurčenie"?

Fr. Deiniol: Kalvínsky učenia je, že Boh vopred predurčil ľudí ešte pred stvorením sveta k vykúpeniu. "Dvojité Predurčenie" je viera, že Boh vopred predurčil nielen to, kto pôjde do neba, ale aj kto, pôjde do pekla. Inými slovami, On priniesol niektoré ľudské bytosti do existencie potom, čo už bolo určené, že musia ísť do pekla na celú večnosť. Toto učenie tvrdí, že to urobil vo svojej nekonečnej múdrosti, a logický rozpor medzi týmto a Božou nekonečnou láskou nie je pre nás na namietanie či porozumenie. Takže Boh lásky sa stáva v ich teológii tyranské a svojvoľné monštrum, ktorého výstrelky sú oveľa horšie ako tých najhorších tyranov v ľudskej histórii, ktorí mučili ľudí iba určitú, časom obmedzenú dobu. Boh kalvinizmu tvorí niektorých ľudí už za predpokladu, že budú trpieť po celú večnosť.

Pokračovanie nabudúce

Preklad: Ing. Branislav Šomodík

Napísali ste nám..

Ráchel a Lea (Lia)

Ráchel bola dcérou Rebekinho brata Labana. Jej meno má hebrejský pôvod a znamená ovca, ovečka, alebo v prenesenom význame „trpezlivá“.

Je Jakubovou sesternicou, teda neterou jeho matky Rebeky a dcérou Rebekinho brata Labana.

Jakub ju stretáva pri studni na ceste do Cháranu (stredná Mezopotámia). Ráchel pasie ovce. Hneď sa mu zapáči a správa sa k nej galantne. Odvalí kameň, aby mohla napojiť stádo. Zaľúbi sa do nej na prvý pohľad, a keď sa jej predstaví, pobožká ju a rozplače sa od šťastia. To je veľmi zaujímavý

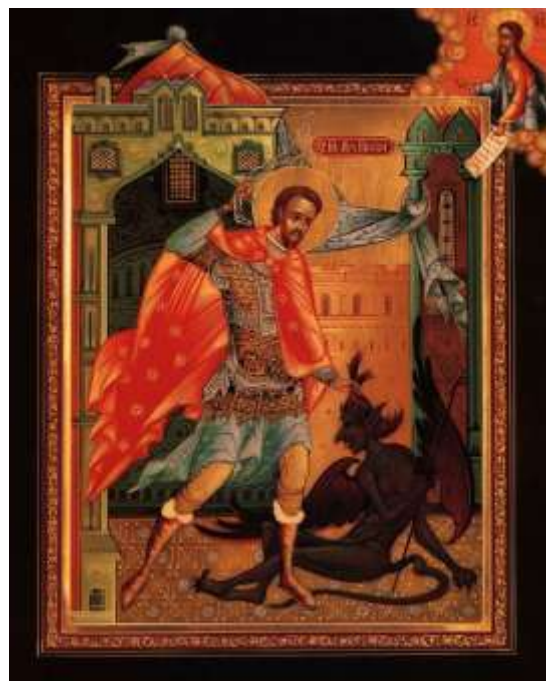

moment, lebo z nášho života sa pri stretnutí vytrácajú takéto rituály. Bozk na rozlúčku alebo na privítanie je prejav úcty a v rodine je to prejav lásky a spolupatričnosti. A vidieť muža plakať od šťastia, to je tiež veľmi nezvyčajné, ale je to dôkaz úprimných citov. Ráchel je na tom podobne a celá natešená beží za otcom, aby mu oznámila, kto k ním ide.

Laban príbehne Jakubovi naproti a srdečne ho prijíma k sebe. Tu ostáva Jakub mesiac a pracuje pre strýka. A keď sa ho Laban spýtal, čo si pýta za svoju prácu, Jakub ho požiada o Ráchelinu ruku s tým, že za ňu odslúži u strýka sedem rokov. Komu z hospodárov by sa nepáčilo mať za zamestnanca takého usilovného človeka.

Sedem rokov je dosť dlhá doba na to, aby sa snúbenci spoznali a vycvičili v trpezlivosti. Za tých sedem rokov v nich stále silnela túžba. A tá spolu s vášňou zatemnieva rozum. Starý zákon sa týmto scenárom nesie od začiatku až do konca. Túžba + vášeň = žiarlivosť, nenávisť, žiadostivosť, Jakub bol zaľúbený a vôbec nepremýšľal modliť sa k Bohu a prosiť o radu. Jeho opantal hlas srdca a to bolo nad všetkým. Ako by sa jeho život vyvíjal ďalej, keby tak urobil? Možno by nebol musel podstúpiť zbytočné trápenie.

Laban bol rozhodne nadšený, ale skrsol v ňom postupne aj plán ako dostať pod čepiec staršiu dcéru Leu. Lea nebola taká pekná. Bola tichej, zádumčivej povahy a mala nevýrazné oči. Ráchel bola plná života s očami planúcimi. A to bolo vtedy považované za krásne. Lea tak nemala nápadníkov, hoci nemusela byť vyslovene škaredá. V Písme sa nepíše, či vedela o otcovom pláne, ako ju vydať, ale možno dúfala, že si v manželstve svojou trpezlivosťou a skromnosťou

získa manželovu úctu. Škoda, že spôsob, akým jej manželstvo, začalo bol falošný. Klamstvo je začiatok dlhého trápenia Ley, Jakuba a Ráchel.

Laban sa rozhodol, že oklame v deň svadby Jakuba a urobí z neho ženícha najprv pre Leu. Na jednej strane je pochopiteľné, že chcel vydať aj Leu, ale pomocou podvodu? Napriek tomu, Jakub zistí podvod s výmenou nevesty až ráno. Vášeň zaslepuje. Tu evidentne. Myslím, že za normálnych okolností aj po tme zistíte, kto je s vami v stane. Aj bez sviečky. Dokonalá lož vyšla. Jakub zúril, ale už bol ženatý s Leou. Podľa vtedajších zvykov sa sobáš zavrie až po spoločnej noci. Potom boli snúbenci manželmi. Lea je teda Jakobovou ženou a Ráchel sa ňou stáva po nej. Oklamaná je aj ona a nesie si svoj hnev do manželského trojuholníka.

Ráchel a Lea od tejto chvíle už nie sú dobré sestry, ale rivalky. Lea má ťažšie postavenie v tomto trojuholníku, pretože je nanútenou nevestou. Uvedomuje si, že je len trpená. Veľmi zložitá situácia, ale ona je trpezlivá a znáša svoj údel prácou, skromnosťou a modlitbou. Jakub a Ráchel vidia iba seba.

A Boh požehnáva Leu a tá rodí synov. Stúpa na dôstojnosti v rodine, ale nie u muža a sestry. Ráchel svojím žiarlivým správaním stupňuje v Jakubovej rodine napätie. A za takýto postoj ostáva síce milovanou, ale bezdetnou. A bezdetnosť je v tej dobe pokladaná za trest Boží. Ťažko to nesie, lebo Lea porodila Jakubovi už štyroch synov. Je netrpezlivá a zúfala. Jej modlitby nedostávajú patričnú odpoveď. Jakubovi vyčíta, že jej doteraz nedal dieťa. Jakub vie, že tento dar je iba u Boha. Uvedomuje si, že je to Boží zásah. Možno ešte nie je pripravená na materstvo, ale ona sa modlí a dlho nič. Trpezlivosť nie je jej silnou stránkou. V zúfalej situácii navrhuje manželovi, aby sa pokúsil o dieťa s jej slúžkou Balou (Bilhou). A Jakub, aby mal doma opäť trochu pokoja, pristane na to. Dostáva sa do trojženstva. A napriek tomu, že Lea nepotrebuje dokazovať svoju vnútornú silu a požehnanie od Boha, aj ona sa uchýli k takémuto návrhu. Nechá sa uniesť sestrinou živelnou povahou. Jej slúžka Zelfa (Zilpa) sa stane

d'alšou matkou Jakubových detí. A Jakub je vo vzťahu so štyrmi ženami. Veľa žien, veľa detí a málo pokoja a lásky, iba neustále súperenie medzi Ráchel a Leou, a medzi deťmi.

Dokopy mal dvanásť synov a pravdepodobne jediná dcéru Dina. Lea porodila Jakubovi: šesť synov: Rúben (v preklade hľa syn), Šimeon (Pán vypočul), Lévi (Pridružitel'), Júda (Ten, kto vzdáva chválu), Izachar (za mzdu najatý) a Zabulon - najmladší zo synov (zostávajúci vo viere). Napokon porodila dcéru Dínu (súd alebo pán). Od slúžky Zelfy (Zelvy) dala Jakubovi dvoch synov: Gáda (Aké šťastie) a Ašera (Aké blaho). Ráchel mala iba dvoch synov: Jozefa (Pridaj Bože "ešte ďalšie požehnanie") a Benoniho (Dieťa mojej bolesti), ktorého Jakub premenoval na Benjamína (syna šťastia). Ráchelina slúžka Bala porodila týchto synov: Dan (Obhajca) a Neftalí (Vybojovaný).

Dlhé roky spolu sestry súperili o Jakubovu priazeň. Dve rozdielne ženy Lea – nemilovaná, ale Bohom požehnaná. Ráchel milovaná, ale Bohom akoby zabudnutá. Obe sa modlili o pomoc, ktorú potrebovali a každú Boh vyslyšal, ale vzhľadom na ich povahu a situáciu, v ktorej boli, v iný čas. Aj k nám sa takto stavia. Vie najlepšie, prečo áno alebo prečo nie.

Boj o manželovu náklonnosť hovorí o tom, že na ne rovnako ako na každú vydatú ženu, dolieha ťažoba dedičného hriechu. A o tom, že nás stvoril pre rovnocenný zväzok jedného muža s jednou ženou. Oni zažívali inú situáciu. Židia žili v prostredí pohanskom, kde bolo mnohoženstvo bežné, ale ak to Boh povolil im, bol to ústupok, ktorý zaručoval pokračovanie rodu, nie povolenie pre neviazané sexuálne radovánky. Zelfa a Bala boli jeho nie manželky, ale ženiny, čiže náhradne matky. Ich

zväzok nebol priamy ako v prípade manželiek Ley a Ráchel. Tu je ten Boží ústupok, kvôli potomkom. Ich postavenie sa príliš týmto nezmenilo. V dnešných trojuholníkových vzťahoch je manželka a milenka, a to je zase iné rozloženie vzťahu.

Po narodení Jozefa sa postupne vyrovnala Ráchel so skutočnosťou. A v rodine nastal na čas pokoj. Keď sa Jakub rozhodol, že je najvyšší čas odísť domov a vyrozprával ženám, čo mu Boh prikázal, prijali to a súhlasili. Nereptali, že ich Boh posielal do pre ne cudzej zemi k mužovej rodine a do nebezpečenstva. Bolo jasné, že stretnutie s Ezauom nemusí byť príjemné. Ale vďaka Božej pomoci sa stretli bratia a rodiny v pokoji a láske. Po dlhom čase mohol byť Jakub spokojný a bol by na dlho, keby ho nezarmútili deti a nakoniec aj Ráchelina smrť.

Na ceste do Betlehéma začala Ráchel rodiť. Po veľmi ťažkom pôrode, ktorý pre ňu znamenal smrť, doľahol na Jakuba veľký žiaľ. Pochoval svoju milovanú ženu neďaleko Betlehema. Synovi stihla dať meno Benomi (syn mojej bolesti). Jakub ho premenoval na Benjamína (syn šťastia). Lea zostala bez dlhoročnej rivalky a bez sestry, keď sa už začínali upravovať ich vzťahy. Mohla urobiť len jedno – udržať rodinu, ako sa dá pohromade, a byť manželovou pomocníčkou a oporou. Aj tak urobila.

Obe sestry zaplatili za svoje chyby. Boli rozdielne a ani jedna ideálna. Jedno mali spoločné – modlili sa k Bohu o pomoc a obe dostali, o čo žiadali. Ráchel musela dlho čakať na dar materstva, ale pre svoju žiarlivosť a nevraživosť k sestre ako druhej manželke Jakuba, nemohla byť príkladom pre pokojný rodinný život. Lea tiež nebola dokonalá, keď získala manžela podvodom. Ani to nie je najlepší vzor matky, ale životné udalosti obe ženy pomaly menili. Deti to všetko vnímali. Vytvárali si svoju predstavu o živote.

Ako často vidíme vo svojej vlastnej rodine, veľmi záleží na našom rodičovskom vzore. Vychovávať musíme najprv seba a potom môžeme deti. Jakubova rodina mala

Božie požehnanie, ale nestačilo to na to, aby z nej vyšli samí statoční ľudia. Všetci sa nimi nestali. Aj kvôli rodičom...

Z Leinho a Ráchelinho života vystupujú tri pravdy:

1. Klamstvo, aj keby bolo konané v mene dobra, ostane klamstvom.
2. Žiarlivosť prináša do rodiny nepokoj a trápenie.
3. Modlitba je prosbou, ale je aj nádejou a prejavom viery v Boha.

Elena Nemčíková

Podľa:

1. J., O. Markuš: Biblické ženy Starej a Novej zmluvy, Matica slovenská, 2010, s. 77 – 100.
2. http://www.ksrtn.sk/biblia_05.php
3. <http://www.biblia.sk/sk/ekumenicky/genesis/29>
4. E., G. Whiteová: Patriarchovia a proroci, Advent Orion, 1995, s. 134 – 136, 148- 149.

Utreňa v druhom storočí

Cirkevná bohoslužba v 2. storočí (hlavne v prvej polovici), v dobe apoštolských mužov má svoj osobitý charakter, ktorý je ešte veľmi blízky praxi svätých apoštolov a prvých kresťanov. Avšak sa tu objavujú už prvky vlastné tomuto časovému obdobiu. Je tu zreteľne viditeľný prechod od apoštolskej slobody (známej improvizácie pri bohoslužobných zhromaždeniach) k pevným normám, ustáleným postupom, ktoré nám dáva

v množstve už 3. storočie.

Svedectvá o bohoslužbách v 2. st. nachádzame predovšetkým u spisovateľov tohto obdobia, t. j. v dielach apoštolských mužov a apologétov¹. Sú to list apoštola Barnabáša (r. 70–100),² 1. list sv. Klimenta Rímskeho (okolo r. 96), Hermasov Pastier (r. 100–150), listy sv. Ignáca Bohonosca († r. 107, alebo 115), listy sv. Polykarpa Smyrnského († r. 167), 1. apológia sv. Justína Filozofa (r. 139), list neznámeho autora Diognetovi, Didaché, dielo Ireneja Lyonského († r. 202).³

Avšak najvýznamnejšie svedectvo o rannej bohoslužbe prináša rímsky prokonzul Plínius Sekundus (mladší)⁴ vo svojom liste⁵ cisárovi Trajánovi (z r. 111–114). Plínius, ktorý bol cisárskym námestníkom v Bytínii v Malej Ázii, kresťanov trestal smrťou, ale bol prekvapený ich množstvom. Preto píše Trajánovi list, v ktorom žiada od cisára odpoveď, čo s nimi robiť.

Tu okrem svojho postupu s kresťanmi ďalej hovorí: „Celá ich vina, ako tvrdili (kresťania), spočívala v tom, že boli zvyknutí určitého dňa nad ránom (pred východom slnka) sa schádzať a spoločne Christu ako Bohu vzdávať chvály a prisahou sa zaväzovať nie na zločin, ale na to, aby sa nedopúšťali ani krádeže, ani lúpeže, ani cudzoložstva, čestne dodržali svoje slovo a vracali zverenému im zbožiu. Po vykonaní tohto sa zvyčajne rozchádzali, ale opäť sa zhromažďovali k požívaniu jedla – avšak obyčajného a nevinného. Ale i to vraj zanechali, keď som na tvoj rozkaz vydal zákaz tajných schôdzok (hetaerii)“.⁶

Tento Plíniov list je uvedený aj u Tertuliána, v jeho Apológii, pričom miesto o bohoslužobných zhromaždeniach je označené takto: „Predúsvitné spoločenstvo kvôli spievaniu Christovi a Bohu a pre spoločné povinnosti k disciplíne“. Euzébius v treťom diele svojich Cirkevných dejín toto miesto prekladá týmito slovami: „Kresťania vstanú veľmi skoro a oslavujú Christa ako Boha“.⁷ Plíniovo svedectvo nám ukazuje, že u vtedajších kresťanov existovali dve bohoslužby, ktoré sa uskutočňovali prevažne vo sviatočné dni. Prvá bohoslužba sa konala ešte pred úsvitom a druhá počas dňa alebo večer.

¹ Apologéti – obráncovia viery

² Sklaballanovič, M., Tolkovj Typikon, Vypuski 1., 2., 3., reprintnoje izdanije, Moskva „Palomnik“ 1995, s. 46.

³ Rannechristianskije otcy cerkvi, Brjussel' 1978, s. 16-27, 38-79, 95-144, 159-252, 147-156, 271-344, 593-604, 611-724.

⁴ Podrobne o osobe Plínia Sekunda píše Vidman, L., Plinius Mladší (Dopisy), Svoboda, Praha 1998, s. 8-11.

⁵ Latinský originál tohto listu uvádza Filipí, P., Sbíрка latinských textů pro bohoslovce, Kalich, Praha 1976, s. 1-2.

⁶ Aleš, P., Cirkevné dejiny I., Prešov 1992, s. 129-130.

⁷ Skaballanovič, M., cit. dielo, s. 47.

Kresťanské bohoslužobné zhromaždenie, ktoré je opisované Plíniom, nám predstavuje prvotný typ rannej bohoslužby, utreňu. Jej začiatok je ešte v noci, ale viditeľne tesne pred východom slnka. Kresťania týmto svojim modlitebným spoločenstvom narušali cisárov príkaz o zákaze nočných, tajných spolkov. Ale je dosť možné, že k svojim nočným zhromaždeniam boli prinútení veľkými prenasledovaniami za vieru. Kresťania však mali aj iné, oveľa silnejšie modlitby pre nočnú dobu.

Noc svojou tajomnosťou v ľuďoch vždy vyvolávala modlitebnú naladenosť, slúžila ako bohoslužobný čas už u pohanov a židov. Na základe niektorých evanjeliových svedectiev kresťania mohli očakávať druhý Christov príchod o polnoci. Je to veľmi silný motív pre nočné bohoslužobné zhromaždenie, lebo myšlienka na parúziu v nich vtedy rezonovala s veľkou intenzitou. Avšak najsilnejším motívom, ktorý ich viedol uskutočňovať bohoslužbu v tento čas, bola skutočnosť, že Christovo slávne vzkriesenie sa udialo v noci, ešte do úsvitu. Takto utreňa dostala svoj hlavný zmysel ako bohoslužba na počesť vzkriesenia Isusa Christa, nášho Spasiteľa a Osloboditeľa z pút diabla a z moci smrti.

Zloženie rannej bohoslužby v svedectve pohana, ktorému bola cudzia a nepochopiteľná kresťanská bohoslužobná terminológia a ktorý ju prekladá do vtedajšieho jazyka (latinčiny), sa nám predstavuje v dvoch častiach: *carmen*⁸ a *akási* prísaha, *sacramentum*.⁹

Slovo *carmen* znamená verš. Týmto termínom sa označovalo všetko, čo bolo napísané veršami, t. j. nadpisy, zákony, modlitby, piesne. Preto aj tu sa týmto slovom mohli nazývať modlitby a piesne o Christovi, ktoré boli krátke a mali veršovú podobu. Forma interpretácie týchto veršov sa označuje slovom *dicere*, ktoré, hoci môže vyjadrovať spievanie,

nám skôr ukazuje na spev striedaný s čítaním alebo recitatív. To znamená, že každý z veriacich postupne spieval svoju pieseň (1 Kor 14,26).¹⁰

⁸ Filipi, P., Sbíрка latinských textů pro bohoslovce, Kalich, Praha 1976, s. 2.

⁹ Tamže, s. 2.

Až 59. pravidlo Laodicejského snemu zakázalo túto improvizáciu veriacich: „V chrámoch sa nesmú prednášať neposvätné žalmy alebo knihy, ktoré nie sú určené pravidlami. Ale len knihy Starého a Nového Zákona, ktoré sú stanovené v pravidlách.“¹¹

Ale dodatok „spoločne vzdávať“ (secum invicem)¹² nám skôr ukazuje, že tu ide o spoločný prednes piesní, t. j. o antifonnú (opakovanie prípevu posledných slov celým zhromaždením) alebo o epifonnú interpretáciu (s pripojením k spievaniu osobitného prípevu). Toto svedčí, že používanie antifonného spôsobu interpretácie piesní na bohoslužobných zhromaždeniach, ktorý je tak charakteristický pre neskoršie obdobie (4.–6. st.) v obecnom, spievanom, farskom postupe bohoslužieb (trojzalmová skladba), začalo zaujímať svoje postavenie už od tohto času.

Čo sa týka druhej časti utrene, o ktorej Plínius hovorí, že kresťania sa zaväzujú prísahou, dodnes o nej nenájdeme uspokojujúce objasnenie. Veď kresťanstvo prísahu ako takú nepovoľuje. Podľa T. Harnacka je tento element veľmi silný pri krstných sľuboch, avšak krsty sa nemohli konať na každej utreni. Je možný i taký náhľad, že sa tu myslí čítanie Božieho slova, napr. desiatich Božích prikázaní, ktoré obsahujú zákaz všetkých tu spomenutých hriechov. V takomto prípade čítanie, ku ktorému sa pripájal prísľub plniť tieto prikázania, a ľud na to (kázeň) odpovedal „amiň“ (áno, nech sa tak stane), bolo určitým druhom prísahy. Kresťania mohli pomenovať týmto termínom čítanie Svätého Písma a kázeň, pretože sa často nazývali „Christovými vojakmi“ (militia Christi) a sacramento se obstringere zvyčajne označovalo vojenskú prísahu. Je dosť možné, že sa tu myslí a poukazuje

¹⁰ Skaballanovič, M., cit. dielo, s. 48-49.

¹¹ Novak, A. J., Pravidla všeobecných a miestnych snemů i sv. otců pravoslavné církve, Pravoslavná církev v Českoslovenku, Praha 1955, s. 97.

¹² Filipí, P., cit. dielo, s. 2.

na akýsi obrad, ktorý už vyšiel z bohoslužobnej praxe, avšak je významovo veľmi hlboký a úžasný. Okrem toho sa toto vyjadrenie vzťahuje k obvineniu kresťanov z tajných spolkov, členovia, ktorých sa navzájom zaväzovali prísahou.¹³

Táto správa Plínia je pre nás významná nielen preto, že potvrdzuje u kresťanov vtedajšej doby rannú bohoslužbu, ale aj preto, že ukazuje na samotný obsah tejto bohoslužby. Tu je daná podstata kresťanskej utrene ako predúsvitného slávoslovía Christu. Tento pohan pochopil, že kresťania na rozdiel od pohanského rímskeho impéria neoslavujú slnko ako Boha, ale Christa.

Čo predstavovali tieto slávoslovía, ktorými kresťania oslavovali Christa, Plínius nehovorí. Je možné, že ich náplňou boli aj starozákonné žalmy, kde sa hovorí o rannej modlitbe, napr. 62.: „Bože, Bože moj, k Tebi utrenňuju...“ (Bože, Ty si môj Boh! Hľadám Ťa za úsvitu...) a biblické piesne, ako napr. pieseň proroka Izaiáša 26,9: „Ot nošči utreňujet duch moj k Tebi, Bože...“ (Z tej duše túžim po Tebe za noci...). Ale boli tu aj novozákonné chválospevy, vlastné kresťanskej tvorivosti. Toto možno tvrdiť preto, že tieto chválospevy v podobe krátkych slávosloví existovali v Cirkvi už v 1. storočí a vidiaci božské zjavenia – apoštol Ján Teológ uvádza ich celý rad vo svojej Apokalypse.¹⁴ Spomeniem aspoň niekoľko: „Hoden si, Pane a Bože náš, prijať slávu, česť i moc, lebo Ty si stvoril všetky veci a z Tvojej vôle jestvovali i boli stvorení!“ (4,11); „Hoden si vziať knihu a otvoriť jej pečate, lebo si bol zabitý a svojou krvou vykúpil si Bohu ľudí z každého kmeňa, jazyka, ľudu i národa, urobil si ich kráľovstvom, a kňazmi nášmu Bohu, oni budú kraľovať na zemi“ (5,9-10); „Hoden je Baránok, ktorý bol zabitý, prijať moc, bohatstvo, múdrosť, silu, česť, slávu aj dobrorečenie. Sediacemu na tróne a Baránkovi dobrorečenie, česť, sláva a vláda na veky vekov“ (5,12-13).

V týchto doxológiách a ďalších im podobných, ktoré sú uvedené v Zjavení Jána, je postavený základ pre súčasné kresťanské hymny, chválospevy, modlitby a bohoslužobné aklamácie.

F. Smirnov a ostatní vedci predpokladajú, že medzi tými chválospevmi, o ktorých hovorí Plínius a dáva správu

¹³ Skaballanovič, M., cit. dielo, s. 49.

¹⁴ Kormaník, P., Liturgický rok v Pravoslávnej cirkvi, Pravoslávna bohoslovecká fakulta PU v Prešove, Prešov 1997, s. 133.

cisárovi Trajánovi, bolo i naše súčasné veľké slávoslovie v jeho jednoduchšej podobe.¹⁵ Je to dosť možné, lebo pápežská kronika z 1. polovice 6. stor. „Liber Pontificalis“ uvádza, že do rímskej liturgie bolo zavedené už sv. mučeníkom, pápežom Telesforom I., ktorý zomrel v rokoch 130–140.¹⁶

Variant tejto jednoduchej podoby veľkého slávoslovía je uvedený v 46. kap. VII. knihy Apoštolských ustanovení (polovica 4. stor.): „Sláva v vyšních Bohu i na zemi mir v čelovicich blahovolenije. Chvalim Ťa, pojem Ťa, blahoslovim Ťa, slavoslovim Ťa, klaňajemtisja črez velikoho archijereja, Tebi istinnomu Bohu, jedinomu neroždennomu, jedinomu neprístupnomu, velikija radi slavy Tvojeja, Hospodi, Carju nebesnyj, Bože Otče Vsederžiteľu, Hospodi Bože, Otče Christa, Ahnca neporočného, vzemšeho hrich mira. Priimi molenije naše siďaj na cheruvimich. Jako Ty jedin svjat, Ty jedin Hospodľ Isus, Christos Boha vsjakija sotvorennyja tvari, Carja našeho: im že Tebi slava, česť i počitanije“ (Sláva Bohu na výsostiach a na zemi pokoj, v ľuďoch (Božie) zaľúbenie. Chválime Ťa, ospevujeme Ťa, blahoslavíme Ťa, oslavujeme Ťa, klaniame sa Ti prostredníctvom veľkého Veľkňaza, Tebe pravému Bohu, jedinému nenarodenému, jedinému neprístupnému kvôli Tvojej veľkej sláve, Hospodine, Kráľu nebeský, Bože Otče Všedržiteľu, Hospodine Bože, Otče Christa, nepoškrveného Baránka, ktorý sňal hriech sveta. Prijmi naše prosby, sediac na cherubínoch. Lebo Ty jediný si svätý, Ty jediný si Hospodin Isus, Christos Boha všetkého stvorenstva, Kráľa nášho: S Ním i Tebe patrí sláva, česť a úcta).¹⁷

Spojitosť tejto redakcie veľkého slávoslovía s rannou bohoslužbou prvotného kresťanstva sa ukazuje v samotnom obsahu hymnu. Začína sa slovami evanjeliového slávoslovía, ktoré zaznelo nad zemou pred úsvitom, v noci, keď sa narodil Isus Christos. Okrem toho hymnus nemá neskoršie prosby kajúceho charakteru a týmto zodpovedá slovám Plinia Secunda: „Spievali chválitebné piesne“.

Mgr. Jozef Nemčík, PhD.

¹⁵ Uspenskij, N. D., Christianskaja pravoslavnaja utreňa, Mašinopis, 1952 g., s. 11.

¹⁶ Kormaník, P., Úvod do dejín svätej liturgie, Pravoslávna bohoslovecká fakulta, Prešov 1980, s. 84.

¹⁷ Uspenskij, N. D., cit. dielo, s. 12.

Modlitba

Svätý spravodlivý vyznávač Ján Ruský

Svätý nový zjavený služobník Boží, Ján Ruský! Skutky dobré konal si na zemi, na nebesiach si prijal korunu pravdy, ktorú prichystal Hospodin všetkým, ktorí ho milujú.

Hľadiac takto na tvoj svätý obraz, radujeme sa z presláveného skonania tvojho života, a ctíme tvoju svätú pamiatku. Ty, ktorý teraz stojíš pred trónom Božím, prijmi naše modlitby, a prednes ich najmilostivejšiemu Bohu. Aby nám odpustil všelijaké prehrešenia, daroval nám pomoc proti diabolským úkladom, aby sme boli zbavení zármutkov, choroby, nešťastia a pokušenia, akéhokoľvek zla, aby sme v tomto veku žili zbožne a správne. Daj, aby sme skrze tvoju pomoc, i keď toho nie sme hodní, uvideli blaženosť v zemi živých, sláviac jediného, vo svojich svätých oslavovaného Boha, Otca i Syna i Svätého Ducha, na veky vekov.

Amen.

Básnické okienko

BLAHOVEŠŤ (Blahozvest', Zvestovanie Panny Márie)

Aká nádherná zvest',
ó, radostné zvesti .
Raduj sa Mária,
raduj sa, prečistá,
porodíš nám Christa.
Raduj sa devica,
biela holubica.
Raduj sa Mária,
blahodati plná,
ty si zlatá brána.
Krik ohňa bez zhasu,
zora nového jasu.
Gabriel slova snuje
aj sám sa raduje.
Blahovešť zvestuje
hovorí blahovešť.
A nebo počúva,
trbliece ti duša.
V chráme si slúžila,
Bohu zasvätená,
chrámom si sa stala.
Raduj sa prečistá,
nebeská nevesta.
Ty si cárske kreslo,
raduj sa ty krotká.
Krotkého porodíš
a svet napraviš.
Raduj sa poslušná,
veď ťa Boh počuje,
slávou korunuje.

+++++

"Ochridský Prológ" Sv. vladyku Nikolaja (Velimiroviča) pre dnešný 25.03. (7.04)

preklad: paveld

Raduj sa ty smutná
slzami skyprená,
duchom trblietavá.
Raduj sa chudobná,
veď si najbohatšia,
nad slnko jasnejšia.
Vypros nám radosti
svojho syna Christa,
ó, Deva prečistá !

Svätým bratom solúnskym

Skade nám je meno, ktože nám také
dal?
Neviem, nerozumiem, nechápem
a neznám.
Až nám Slovo prišlo, tak aj
zasvietilo,
ako sa nám dalo - Slovo zajasalo.
Ktože nám priniesol ten dar
najcennejší?
To sú bratia naši, apoštolom rovní
apoštolom rovní, v Božom Slove
mocní,
čo sa bratskej lásky Bohom naučení.
Silou prekypení v Slove hlaholení
Pánom oslávení na slovenskej zemi.
Chvála Hospodinu, Christu Spasiteľu
Večná sláva Tebe, zmiluj sa, Bože ...

OZNAM

Všetkým sympatizantom pravoslavia oznamujeme, že nedeľné sv. liturgie sa v Banskej Bystrici a Zvolene konajú striedavo. Jednu nedeľu v Banskej Bystrici v priestoroch Agentúry sociálnych služieb na ulici 9. mája so začiatkom o 9:30 hodine a ďalšiu nedeľu v kaplnke

zvolenského zámku vo Zvolene so začiatkom o 10:00 hodine. Všetky sviatočne bohoslužby (utrene, večierne, sv. liturgie), ktoré pripadnú na ktorýkoľvek deň v týždni okrem nedele, sa konajú vo

vojenskej kaplnke veliteľstva vzdušných síl vo Zvolene na ulici Jána Jiskru 10. Ďalej všetkým záujemcom o duchovné rady, duchovné usmernenie, zodpovedanie otázok v oblasti duchovného života, či bližšie informácie o bohoslužbách odporúčame, aby kontaktovali duchovného cirkevných obcí cestou e-mailu:

marek.ignacik@gmail.com alebo na telefónnom čísle: 0903 824 426.

Informácie o našom občasníku, možnosti jeho odoberania či prispievania doň dostanete na telefónnom čísle redaktorky časopisu: 0903 170 583.

Zodpovedná:

Redaktorka: Mgr. Jana Tomášová, Jesenského 16, 974 01 Banská Bystrica, e-mail:

jankasom@szm.com www.pravoslavie.sk

